

Kunskapsskolan i Sverige Aktiebolag
Virkesvägen 3
120 30 Stockholm

2004-10-13
1 (2)
Dnr 54-2003:3056

Genomförd utbildningsinspektion vid Kunskapsskolan, fristående grundskola i Enköping

Skolverket har genomfört inspektion vid Kunskapsskolan i Enköpings kommun. Inspektionen aviserades i brev den 27 november 2003 och besök gjordes i verksamheten den 15 och 16 april 2004. Av bilagd rapport framgår hur inspektionen genomförts samt de bedömningar som gjorts av dem som svarat för utredningen.

Inspektionen skall ytterst klargöra om huvudmannens verksamhet uppfyller kraven för att vara godkänd som fristående skola och därmed förklaras även fortsättningsvis ha rätt till bidrag från elevernas hemkommuner. I övrigt framförs i rapporten påpekanden och rekommendationer vad gäller kvaliteten i verksamheten. Huvudmannen förväntas förbättra kvaliteten inom dessa områden i ett fortsatt kvalitetsarbete. Utbildningsinspektionen fokuserar på sju områden vilka granskas ut olika aspekter. Utredningen syftar således inte till att skapa en heltäckande bild av alla pågående verksamheter vid den aktuella tidpunkten.

Skolverkets beslut med anledning av inspektionen

Skolverket finner efter genomförd inspektion skäl att rikta kritik mot den fristående Kunskapsskolan i Enköping då det finns brister i verksamheten där författningarnas krav inte uppfylls. Bristen inom nedan angivet område skall snarast åtgärdas.

- Kvalitetsredovisningen saknar redogörelse för vilka åtgärder skolan avser att vidta om målen inte har uppnåtts (3 § förordning om kvalitetsredovisning inom skolväsendet).

Skolverket ger därför huvudmannen för Kunskapsskolan i Enköping möjlighet att senast den 15 januari 2005 redovisa vidtagna åtgärder för att avhjälpa ovanstående brist.

Uppföljning

I övrigt framförs i rapporten påpekanden och rekommendationer vad gäller kvaliteten i verksamheten. Huvudmannen förväntas förbättra kvaliteten inom dessa områden i ett fortsatt kvalitetsarbete. Skolverket avser att följa upp kvalitetsförbättringarna inom cirka två år.

Skolverket kommer även vid ett senare tillfälle att göra en grundligare belysning av hela Kunskapsskolans verksamhet.

På Skolverkets vägnar

Leif Davidsson
Överdirektör

Andreas Bergh
Undervisningsråd

I ärendets slutliga handläggning har också enhetschefen Marie-Hélène Ahnborg samt undervisningsråden Monica Norberg och Ulla Lindqvist deltagit.

Kopia till

Enköping kommun och övriga enligt fastställd sändlista

Utbildningsinspektion i Kunskapsskolan i Enköping

UTBILDNINGINSPEKTIONENS SYFTE

Skolverkets utbildningsinspektion skall bidra till kvalitetsförbättring genom att bedöma hur verksamheterna arbetar i riktning mot de nationella målen för förskoleverksamhet, skolbarnsomsorg, barn- och ungdomsutbildning och vuxenutbildning. En väsentlig del i inspektionen är att granska kvalitetsarbetet och förmågan att utveckla den egna verksamheten.

Inspektionens inriktning

Inspektionsutredningen har inriktats mot sju områden. De är särskilt väsentliga för att säkra att alla barn, elever och vuxenstuderande får den omsorg och utbildning som de har rätt till enligt nationella bestämmelser. De sju områdena, som granskats utifrån flera olika aspekter och frågeställningar, är:

Resultaten:

1. Normer och värden
2. Kunskaper

Verksamheten:

3. Arbetsmiljö och delaktighet
4. Pedagogisk verksamhet och undervisning
5. Styrning, ledning och kvalitetsarbete

Förutsättningarna:

6. Tillgång till utbildning och omsorg
7. Resurser

I denna rapport behandlas i första hand förhållanden som avviker positivt eller negativt från vad som förväntas i fråga om utbildningskvaliteten enligt de nationella bestämmelserna. Några aspekter behandlas dock i alla aktuella verksamheter, nämligen kvalitetsarbetet, rektorsfunktionen, personalens kompetens, läromedel och utrustning, likvärdiga möjligheter vid funktionsnedsättning, stödinsatser, arbetet med övergripande hälsomål i läroplanerna, bedömning av lärandet och betygssättningen. En helhetsbedömning och motiveringar till bedömningarna görs inom varje granskningsområde.

Bedömningarna av kvaliteten och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån de nationella författningarna. Inspektörernas sakkunskap och erfarenheter av jämförbara verksamheter är också betydelsefulla. Analyserna av den insamlade informationen syftar till att klargöra om de lokala lösningarna och systemen fungerar väl. Rapporten avslutas med en sammanfattande bedömning som utgör underlag för Skolverkets beslut angående förbättrings- och kritikområden.

Beskrivning av skolan/rektorsområdet

Kunskapsskolan i Enköping	Antal barn/elever
Grundskola	350

Skolverket godkände Kunskapsskolan i Enköping som en fristående grundskola för årskurserna 5-9 enligt beslut (dnr. 99:1043) den 29 november 1999. Huvudman är Kunskapsskolan i Sverige AB med organisationsnummer 556566-1815. Verksamheten startades den 1 augusti 2001. Enligt godkännandet får skolan anordna prövning och utfärda betyg för skolans egna elever enligt de bestämmelser som gäller för det offentliga skolväsendet.

Utbildningen vid Kunskapsskolan i Enköping, fortsättningsvis kallad Kunskapsskolan, omfattar årskurserna 6-9. Eleverna och den pedagogiska personalen arbetar i fyra årskursvisa arbetslag. Varje arbetslag består av fyra basgrupper (klasser) som vardera består av drygt 20 elever och en handledare. Personalgruppen består av 24 personer.

Eftersom Kunskapsskolans upptagningsområde är hela Enköpings kommun åker många av eleverna buss till skolan. Efter årskurs 9 fortsätter majoriteten av eleverna till kommunens gymnasieskola.

Den vid inspektionen ansvarige rektorn, som av Kunskapsskolan benämns skolchef (fortsättningsvis kallad rektor) var tillförordnad i väntan på att rekryteringsprocessen av ordinarie rektor skulle avslutas.

Skolan är inrymd i en före detta industrilokal som är ombyggd enligt Kunskapsskolan AB:s koncept med öppna arbetsytor, flera mindre studierum, ett antal basgruppssalar (klassrum), en "arena" (rund föreläsningssal), bibliotek och en matsal som också används för undervisning. Idrottsundervisningen bedrivs en timme per basgrupp och vecka i den närliggande St Ilianskolans lokaler. Dessutom genomförs emellanåt olika halvdagsaktiviteter. När Kunskapsskolan i Enköping startade fanns begränsat med egen utrustning för praktisk-estetiska och laborativa ämnen. Under den tid som skolan har funnits har viss utrustning köpts in för att på så sätt kunna möjliggöra en kontinuerlig undervisning i textilslöjd, musik, bild, teknik och NO. Hemkunskapssal saknas. Undervisningen i dessa ämnen genomförs annars huvudsakligen under en kursvecka per termin i den så kallade Kunskapsgården i Falun. Lokalerna i Falun och motsvarande i lokaler i Gamleby svarar på detta sätt upp mot samtliga 22 Kunskapsskolors behov av undervisning i praktisk-estetiska och laborativa ämnen. Så mycket som möjligt av förberedelser och efterarbete görs innan och efter resan till Kunskapsgården.

Genomförandet av inspektionen i Kunskapsskolan i Enköping

Skolverket sände den 27 november 2003 skriftlig information till skolans huvudman om att verksamheten skulle inspekteras och om inspektionens syfte och genomförande. Inspektörsteamet med ansvar för inspektionen i Kunskapsskolan i Enköping har bestått av undervisningsråden Andreas Bergh och Monica Norberg. Besök i Kunskapsskolan genomfördes den 15 och 16 april 2004.

Denna skriftliga rapport kompletteras med muntlig återrapportering av de ansvariga inspektörerna. Skolverket följer därefter upp eventuella krav på åtgärder som riktas till huvudmannen och vilka effekter i övrigt som utbildningsinspektionen leder till. Tidpunkter för uppföljningen framgår av Skolverkets beslut.

Underlag

Rapportens underlag består av dels dokument från huvudmannen och Kunskapsskolan i Enköping, dels den information som samlats in vid observationer, intervjuer och samtal under besöket. Rapporten grundar sig också på annan information om skolan som finns i Skolverkets nationella uppföljningssystem, på rapporter från Skolverkets tillsyn och på andra uppgifter som skolan lämnat till Skolverket eller finns publicerade på Internet etc.

Bedömning

1. Normer och värden

Enligt skollagen skall utbildningen för barn och ungdom främja deras utveckling till ansvarskännande människor och samhällsmedlemmar. I läroplanerna för det offentliga skolväsendet framhålls att barnen och eleverna skall utveckla förståelse och respekt för alla människors lika värde. Skolan skall sträva efter att vara en levande social gemenskap som ger trygghet och lust att lära. Eleverna skall kunna ta ett allt större ansvar för det egna arbetet och för miljön. Fristående skolor skall svara mot de allmänna mål och den värdegrund som gäller för det offentliga skolväsendet.

Inom detta granskningsområde behandlas resultaten av arbetet för att främja vårt samhälles demokratiska värderingar och för att utveckla normer och värden i överensstämmelse med dessa.

Skolans elever och personal tycker att skolans arbetssätt och lokaler på ett naturligt sätt erbjuder många naturliga möten då frågor med koppling till normer och värden aktualiseras. De uppger vidare att skolan erbjuder en trygg miljö där mobbning och annan kränkande behandling inte förekommer. Som förklaring till detta lyfter de fram närhet, god personkännedom och öppenhet. Trots dessa

positiva utsagor visar skolans egna uppföljningar¹ att endast 65 procent av eleverna anser att det inte finns någon mobbning på skolan. 92 procent uppger att de inte själva känner sig mobbade. Av Enköpings kommunenkät², där även Kunskapsskolan deltar, framgår att 6 respektive 4 procent av eleverna uppger att de blir utsatta för kränkande behandling i skolan, av elever respektive av lärare. Rektorn uppger att skolans personal är medvetna om dessa siffror och arbeta aktivt för att komma till rätta med problemet.

Enligt eleverna är skolans arbete för att nå läroplanens mål under avsnitt normer och värden mest märkbart som inslag i de olika kurserna. Enligt kommunens enkät³ uppger 96 procent av eleverna att skolan har utvecklat deras förmåga att ta ställning till rätt och orätt och 93 procent att skolan har utvecklat deras förmåga att samarbeta med andra. Båda dessa siffror ligger något högre än snittsiffran för de kommunala skolorna. De elever som Skolverket samtalat med tycker generellt sett att skolarbetet känns roligt, meningsfullt och lustfyllt. Den personliga handledaren fyller en viktig funktion men även skolans arbetssätt som gör det möjligt för eleverna att dryfta frågor med olika vuxna är något som uppskattas av eleverna. Såväl elever som föräldrar lyfter fram möjligheten för eleverna att ta ansvar för och själva påverka sin utbildning.

Inspektörerna konstaterar att samtliga intervjuade ger uttryck för att skolan erbjuder en miljö som är såväl socialt som kunskapsmässigt stimulerande. Samtidigt som detta konstateras finns det all anledning att fortsätta det förebyggande arbetet för att försöka komma åt de upplevelser som finns av mobbning och annan kränkande behandling.

Sammanfattningsvis bedömer inspektörerna att Kunskapsskolan i Enköping uppnått ett gott resultat i värdegrundsarbetet men att detta bör utvecklas utifrån de redovisade upplevelserna om mobbning och annan kränkande behandling.

¹ Enkäter KSAB 2004.

² Enkät 2004, Enköpings kommun Styrelsen för förskola och grundskola.

³ Enkät 2004, Enköpings kommun Styrelsen för förskola och grundskola.

2. Kunskaper

Utbildningen skall ge kunskaper i vid mening, såväl fakta och förståelse som färdigheter och förmåga att exempelvis utvärdera sitt eget lärande och att arbeta självständigt. Målen för lärandet anges, för det offentliga skolväsendet, i de nationella läroplanerna och i kursplanerna.

Utbildningen i fristående skolor skall ge kunskaper och färdigheter som till art och nivå väsentligen svarar mot de kunskaper och färdigheter som skolor i det offentliga skolväsendet skall förmedla.

Inom detta område granskas resultaten av det pedagogiska arbetet.

Eleverna menar att de själva i hög utsträckning kan välja hur de vill arbeta, till exempel enskilt, i par eller i grupp. Framför allt tycker de att det är i de olika kurserna som de samarbetar med andra medan de oftare arbetar enskilt i svenska, matematik, engelska och moderna språk. Eleverna känner till vilka målen för de olika ämnena är och hur de själva kunskapsmässigt ligger till i förhållande till dessa. Av kommunens enkätuppföljning⁴ framgår att 94 procent av eleverna uppger att de brukar prata om kunskapsmålen när de planerar arbetet.

Den intervjuade föräldragruppen uppskattar att målen för utbildningen är lätt-tillgängliga eftersom detta underlättar föräldrarnas delaktighet. Föräldrarnas upplevelse är vidare att den pedagogiska strukturen ger alla elever förutsättningar att utmanas och stimuleras.

Enligt Skolverkets statistik nådde 79 procent av alla årskurs 9-elever målen i samtliga ämnen 2003 vilket överensstämmer med det förväntade värdet enligt Skolverkets analysverktyg SALSA⁵. Det enskilda ämne där flest elever inte nådde målen var för flickornas del idrott och hälsa (19 %) och för pojkarna moderna språk (20 %). Såväl inom idrott och hälsa som i NO var det betydligt fler flickor än pojkar som inte nådde målen.

När det gäller fördelning mellan de olika betygsstegen G, VG och MVG finns det efter betygssättningen våren 2004 resultat för vissa ämnen som inspektörerna finner anmärkningsvärda⁶. I hem- och konsumentkunskap, där för övrigt samtliga elever godkändes, hade endast ca 1 procent G medan resterande antingen hade betygen VG (35 %) eller MVG (64 %). Motsvarande siffror för våren 2003 visar att ca 9 procent hade G, 74 procent VG och 17 procent MVG. Vid en jämförelse med Enköping kommuns skolor framgår vidare att betydligt fler på de kommunala skolorna hade betyget G och att alltså färre hade VG och MVG än på Kunskapsskolan. Betygen för slöjd visar ett liknande resultat där ca

4 Enkät 2004, Enköpings kommun Styrelsen för förskola och grundskola.

5 För att få en mer nyanserad bild av skolors betygsresultat än enbart genom att tillhandahålla de faktiska betygsresultaten som skolor uppnår, har Skolverket utvecklat Skolverkets Arbetsverktyg för Lokala SambandsAnalyser - Salsa. Verktyget jämför i en statistisk modell kommuners och skolors faktiska betygsresultat avseende "andel elever som uppnått målen" respektive "genomsnittligt meritvärde" med ett modellberäknat värde. I denna beräkning tas hänsyn till bakgrundsfaktorer som föräldrars utbildningsnivå, andel elever med utländsk bakgrund och fördelning pojkar/flickor i kommuner och skolor.

⁶ Enköping kommuns sammanställning av slutbetyg från våren 2004 för samtliga skolor i Enköping, såväl kommunala som fristående.

12 procent hade godkänt, 35 procent VG och 53 procent MVG. För moderna språk är förhållandet i princip det omvända där 82 procent hade G, 6 procent VG och 12 procent MVG. När betygsresultaten för samtliga ämnen slås ihop framgår vidare att fler elever på Kunskapsskolan än på de kommunala har uppnått de båda högre betygsstegen. Det är dock värt att notera att denna skillnad för samtliga ämnen är betydligt mindre än för ämnena hem- och konsumentkunskap samt slöjd.

Inspektörerna bedömer att Kunskapsskolans elever ges goda förutsättningar att utöva inflytande och ta ansvar för sin utbildning. Det faktum att såväl elever som föräldrar känner till målen och vet hur elevernas utveckling relaterar till dessa är positivt. Det är dock angeläget att skolan analyserar och vid behov vidtar åtgärder med anledning av de skillnader som finns mellan pojkars och flickors betygsresultat. När det gäller den ovan redovisade fördelningen över olika betygsnivåer måste Kunskapsskolan analysera orsakerna till dessa resultat och säkerställa en likvärdig och rättvis betygssättning. Resultaten för slöjd och hem- och konsumentkunskap måste även relateras till de två utvecklingsområden som handlar om organisationen runt de praktisk-estetiska ämnena och lärares behörighet för undervisning i dessa ämnen.

Sammanfattningsvis bedömer inspektörerna att resultatet av Kunskapsskolans pedagogiska arbete håller hög kvalitet men att det är viktigt att utveckla verksamheten så att eleverna ges ökade möjligheter att kontinuerligt utöva ämnen med praktisk-estetisk karaktär (se kapitel 4, Pedagogisk verksamhet). Vidare måste huvudmannen analysera betygsresultaten och vid behov vidta åtgärder för att säkerställa en likvärdig och rättvis betygssättning.

3. Arbetsmiljö och delaktighet

Enligt skollagen skall verksamheten i skolan vara utformad i överensstämmelse med grundläggande demokratiska värderingar. Var och en som verkar där skall främja aktning för varje människas egenvärde, respekt för vår gemensamma miljö samt jämställdhet mellan könen. Särskilt skall den som verkar inom skolan aktivt motverka alla former av kränkande behandling. All personal skall samverka med elever och föräldrar i arbetet med att forma en god miljö för utveckling och lärande.

Fristående skolor skall svara mot de allmänna mål och den värdegrund som gäller för utbildning inom det offentliga skolväsendet.

Granskningen gäller hur man i verksamheten arbetar för en god miljö, för att förebygga kränkningar och för att ge möjlighet till delaktighet och samverkan.

Skolans elevråd består av 16 elever, en från varje basgrupp. En eller två personalrepresentanter är med på alla möten för att kunna föra information och frågor vidare till övrig personal. Elevrådets möten hålls i ett nyinrett rum som förutom möteslokal också används som uppehållsrum. Att denna lokal finns är något som elevrådet har bidragit till. En aktuell fråga som elevrådet driver handlar om att införskaffa låsbara elevskåp. Hittills har inget beslut tagits.

Enligt Enköping kommuns enkätuppföljning från år 2002 tyckte endast 51 procent av Kunskapsskolans elever att elevrådet fungerade bra. Samtliga kommunala skolor utom en uppvisade högre siffror. I den senaste enkätundersökning-

en⁷ har dock detta resultat förbättrats till 77 procent, vilket därmed motsvarar snittsiffran för Enköpings skolor.

Inför Kunskapsskolans första läsår utarbetade personalgruppen ordningsregler. Strävan var att ta fram regler som var tydliga och lätta att följa. Efter hand har dessa reviderats och diskuterats i basgrupperna, elevrådet och föräldrarådet.

Kunskapsskolan har en egen idrottsförening med ungefär 50 medlemmar. Styrelsen består av åtta elever som planerar och genomför möten och aktiviteter. Under våren 2003 har föreningen bidragit till förbättring av rastaktiviteter.

Kunskapsskolans föräldraråd, som varit verksamt sedan skolan startade, träffas två-tre gånger per termin. Enligt föräldrarådets vision skall rådet ”tillvarata föräldrars och elevers intressen och verka för en öppen demokratisk skola präglad av mångfald, nytänkande och god kvalitet”. En fråga som föräldrarådet har diskuterat är att skolan har alltför få elever med invandrarbakgrund. Även rektorn konstaterar att detta är en brist och menar att skolan måste sträva efter en större mångfald.

I skolans handlingsprogram mot mobbning beskrivs såväl det förebyggande arbetet som åtgärder om mobbning ändå skulle inträffa. Eftersom inte programmet omfattar andra former av kränkande behandling än mobbning behöver denna revideras. Enligt intervjuerna är kontakten mellan handledare och elever en hörnsten i det förebyggande arbetet mot mobbning. Elevvårdsteamet menar vidare att de terminsvis återkommande veckorna på Kunskapsgården i Falun har en viktig funktion för det sociala arbetet med konflikthantering etc.

Sammanfattningsvis bedömer inspektörerna att elever och föräldrar ges goda möjligheter till delaktighet och samverkan. När det gäller arbetet för att förebygga kränkande behandling bedömer inspektörerna att detta är godtagbart men att programmet bör revideras samt att de enligt enkätundersökningen tidigare redovisade upplevelserna av mobbning måste beaktas i detta arbete.

⁷ Enkät 2004, Enköpings kommun Styrelsen för förskola och grundskola.

4. Pedagogisk verksamhet och undervisning

Arbetet med lärandet är skolans huvudprocess för att utveckla kunskaper och färdigheter. Verksamheten skall utformas i överensstämmelse med demokratiska värderingar. Arbetet för att nå målen skall utformas av eleverna och personalen i samverkan. Samverkan skall också ske med hemmen. Allsidighet och saklighet är väsentliga vid utformningen av undervisningen. Skollagen slår också fast att hänsyn skall tas till elever i behov av särskilt stöd.

Utbildningen i fristående skolor skall ge kunskaper och färdigheter som till art och nivå väsentligen svarar mot de kunskaper och färdigheter som skolor i det offentliga skolväsendet skall förmedla.

Granskningen inriktas mot hur man arbetar för att nå målen och hur man anpassar arbetet till de lärandes olika behov. Innehåll och organisering av studierna liksom arbetsformerna och kontakterna med hem, samhälle och arbetsliv är andra områden som uppmärksammas.

En vanlig skoldag börjar med basgruppsmöte som varar ca 30 minuter. Ett stående inslag är att man gemensamt tittar på TV:s nyheter och går igenom dagens aktiviteter. Därefter, och fram till eftermiddagens basgruppsamling, förfogar varje elev över sin egen tid. Denna kan fyllas med föreläsningar, kommunikations- och grammatikpass samt workshops som erbjuds varje dag. Workshops innebär att eleverna arbetar enskilt eller i grupp i en lokal där det finns tillgång till stöd från lärare. Tanken med detta arbetssätt är att varje elev själv skall kunna forma sitt dagsprogram, exempelvis genom att nyttja de olika aktiviteter som erbjuds alternativt att arbeta enskilt med något en hel dag som eleven själv finner angeläget. Både elever och lärare menar att detta arbetssätt visserligen ställer stora krav på elevens eget ansvarstagande men också att loggboken, basgruppsamlingarna samt uppföljningen med handledaren är betydelsefulla för att hålla ihop varje elevs arbete. Utöver basgruppsmötena och de spontana möten som uppstår under dagen träffar varje elev sin handledare på PH-samtal (personlig handledning) en gång varje vecka.

På Kunskapsskolans webbplats "Kunskapsporten" finns såväl undervisningsstrukturer som material. Kopplat till olika "steg, projekt och kurser" finns mål, arbetsuppgifter, olika valmöjligheter och redovisnings-/diagnostiserings-/uppföljningsmöjligheter. Förutom detta material använder eleverna skolans bibliotek. Litteratur beställs även från AV-centralen.

Ämnena svenska, matematik, engelska och moderna språk studeras enligt en stegmodell med 35 steg. Inom varje steg anges mål samt beskrivningar av moment och uppgifter. Beroende på en elevs "lärstil" finns möjlighet att välja "strukturerad eller personlig väg" genom respektive steg. Eleven kommer tillsammans med sin lärare överens om redovisningsform. Inom vart och ett av de ämnen som nämnts ovan ingår också ett antal så kallade projektsteg då kunskaperna skall tillämpas i ett problembaserat uppdrag. Övriga ämnen läses genom olika kurser, så kallade Trådkurser, Jagkurser, Europakurser, Showkurser samt Personliga kurser. Inom varje kurs får eleven, tillsammans med sin handledare, välja olika svårighetsgrad (blå, röd eller svart pist).

De intervjuade lärarna tycker att "Kunskapsporten" erbjuder ett bra grundmaterial. Genom upplägget med steg menar de att eleverna på ett bra sätt får visa

hur de har tillägnat sig sitt arbete. Lärarna anser dessutom att materialet bidrar till att betygssättningen blir likvärdig samtidigt som eleverna själva får kontroll över sin utveckling. Elevernas reflektion över sitt lärande kan ske både skriftligt och muntligt tillsammans med andra elever eller med handledaren. För sin egen del upplever lärarna att de med detta arbetssätt får tid över till annat arbete och att den egna pedagogiska kreativiteten ändå kommer fram i mötet med eleverna. Enligt lärarna kretsar deras egen roll som handledare mycket kring PH-samtalen men även kontakter med föräldrarna för att göra dem delaktiga i arbetet. Ett område som personalen tycker behöver utvecklas är elevernas dokumentation över arbetet så att detta i högre utsträckning kan fylla en funktion för att blicka tillbaka på arbeten som gjorts tidigare.

När de intervjuade eleverna började i årskurs 6 tyckte de att det var svårt att förstå upplägget av undervisningen. Efter några veckor kände de att det "lossnade" och tyckte då istället att det positiva övervägde. Eleverna tycker att undervisningens struktur ger dem möjlighet att arbeta i egen takt samt att de har kontroll över och kan påverka sitt arbete.

En kritisk synpunkt som lyfts fram i intervjuerna handlar om att den kommunikativa träningen i språk blir lidande som en konsekvens av skolans sätt att organisera undervisningen. Några elever menar att det framför allt när det gäller nybörjarspråk skulle kunna vara bättre med en mer "vanlig undervisning". Personal som inspektörerna har talat med menar att möjligheten till kommunikativ träning hela tiden finns men att det ställer krav på den enskilde eleven och dennes handledare att ta tillvara på den. Enligt rektorn har skolan efterhand ändrat arbetsformerna så att moderna språk numera undervisas i samlad grupp under i princip hela årskurs 6.

En annan kritisk synpunkt handlar om svårigheten att ha en kontinuerlig undervisning i praktisk-estetiska och laborativa ämnen. Eleverna menar att de visserligen uppskattar att varje termin få åka iväg till Kunskapsgården i Falun men att de ändå skulle vilja ha mer kontinuerliga möjligheter att utöva dessa ämnen. Den intervjuade personalen uppger att man försöker att integrera exempelvis bild i de olika kurserna men att en del elever ändå skulle behöva större kontinuitet än vad som nu är möjligt.

Inspektörerna bedömer att den kritik som förts fram från elever och personal avseende den kommunikativa träningen i språk och svårigheten att få kontinuitet i undervisningen i praktisk-estetiska och laborativa ämnen är mycket viktig att beakta.

Skolans elevvårdsteam består av rektor, koordinator/skolassistent, specialpedagog, sköterska samt en lärarrepresentant från varje arbetslag, alltså sammanlagt åtta personer. Skolan har tillgång till egen sköterska och skolläkare anlitas på konsultbasis. Egen psykolog och kurator saknas men vid enstaka tillfällen har psykologtjänst köpts in för att utföra utredningar. Specialpedagogen i elevvårdsteamet är skolans enda behöriga specialpedagog.

Skolans elevvårdsarbete innebär i princip att frågor först hanteras inom arbetslaget innan elevvårdsteamet kopplas in. Vid behov genomförs elevvårdskonferens. Elevvårdsteamet tycker att skolan är bra på att snabbt upptäcka och vid behov sätta in åtgärder innan ett problem har hunnit bli för stort, vilket de me-

nar bland annat har att göra med den närhet som finns mellan varje elev och dennes handledare. När elever behöver stöd bestämmer specialpedagogen tillsammans med arbetslaget hur detta skall se ut och vem som skall göra vad. Åtgärdsprogram skrivs tillsammans med elev och förälder. Vid tiden för inspektionsbesöket hade ca 20 elever ett upprättat åtgärdsprogram.

När skolan tar emot nya elever har specialpedagogen ett särskilt ansvar för kontakt med avlämnande skola. På våren innan eleverna börjar på Kunskapsskolan genomförs informationsmöten för elever och föräldrar. Från och med höstterminen 2004 har skolan planerat att de nya eleverna skall få börja två dagar före de äldre eleverna för att på så sätt få en lugnare start. Principen vid basgruppsindelning är att gamla grupper från årskurs 5 delas.

Inför gymnasievalet läser eleverna en "syv-kurs" som sedan följs upp under vårterminen i årskurs 9. Kunskapsskolans elever får samma information om gymnasieskolan som eleverna på de kommunala grundskolorna, det vill säga öppet hus, besök samt möjlighet till endagspraktik. Dessutom bjuds representanter från andra gymnasieskolor in för att informera. Den tidigare rektorn hade vägledarbehörighet och var den som ansvarade för valprocessen. Sedan han slutade har skolans bibliotekarie tillsammans med arbetslaget för årskurs 9 ansvar för detta.

Skolans kontakter med omvärlden sker på flera olika sätt, bland annat genom studiebesök och att föreläsare kommer till skolan. Skolans strävan är att tillvarata föräldrarnas yrken och kontaktnät så mycket som möjligt. Samarbetet med kommunen beskrivs av rektorn som tillfredsställande. Dock önskar Kunskapsskolan utveckla sin möjlighet att bli mer delaktig i idrottsliga och kulturella aktiviteter. Detta är ett problem då vissa kommunala anläggningar tar ut högre hyra av Kunskapsskolan än av de kommunala skolorna.

Sammanfattningsvis bedömer inspektörerna att Kunskapsskolans arbetssätt ger eleverna goda förutsättningar att nå målen. Inspektörerna bedömer dock att det är viktigt att utveckla verksamheten så att eleverna ges ökade möjligheter att kontinuerligt utöva ämnen med praktisk-estetisk karaktär.

5. Styrning, ledning och kvalitetsarbete

Kommunerna har ett övergripande ansvar för förskoleverksamheten, skolbarnsomsorgen och skolan på lokal nivå. Kommunerna är också huvudmän för de flesta verksamheterna. Läroplanerna lägger tydliga ansvarsområden på rektor och personal för skolans inre organisation och arbete. Sammantaget har dessa skyldighet att se till att rätten till utbildning och till att nå målen för denna tillgodoses. Fristående huvudmän har motsvarande ansvar även om de inte alltid omfattas av riktlinjerna för det offentliga skolväsendet.

Frågor som behandlas vid inspektionen är exempelvis om den fristående skolan har en fungerande ledning och styrning av verksamheten och om det finns system för att säkra och förbättra kvaliteten i utbildningen och för att värna enskilda elevers rätts-säkerhet.

Enligt rektorn utgör Kunskapsskolans webbplats "Kunskapsporten" i kombination med arbetet i ämnesarbetslag och arbetslagsmöten grunden för det pedagogiska utvecklingsarbetet. Även personalkonferensen varje fredag utgör forum

för detta ändamål. Exempel på en fråga som var aktuell vid inspektionstillfället handlade om rutiner för och arbetet runt betygssättning.

De administrativa rutinerna runt betygssättning innebär initialt att diskussioner förs runt de enskilda eleverna i arbetslag respektive ämnesarbetslag (se rubriken Tillgång till utbildning och omsorg angående ansvaret för betygssättning av de ämnen som undervisas på Kunskapsgården i Falun). Därefter skriver varje handledare in betygsresultaten för sin basgrupp i ett dataprogram. Utifrån detta görs utskrifter av enskilda betyg för varje elev och av en samlad betygs katalog. I den samlade betygs katalog som inspektörerna tog del av hade ett fel i dataprogrammet lett till att vissa betyg skrivits ut felaktigt. Dessa hade då reviderats med blyerts i betygs katalogen. Inspektörerna förutsätter att de nu gällande rutinerna kring hanteringen av betygs kataloger ses över så att den fortsättningsvis sker på ett rättssäkert sätt.

Kunskapsskolan deltar i Enköpings kommuns årliga enkätuppföljning. Dessutom genomför Kunskapsskolan AB tre enkäter på samtliga 22 Kunskapsskolor, en till vardera elever, föräldrar och personal. Enkätresultatet sammanställs i valda delar i kvalitetsredovisningen. Inspektörerna har tagit del av Kunskapsskolans kvalitetsredovisning från år 2003 och konstaterar att kvalitetsredovisningen visserligen utgår från ett rikt material men att beskrivning saknas av vilka åtgärder som planeras med anledning av de redovisade resultaten. Då andra skolor inom koncernen tidigare har kritiserats av Skolverket för liknande brister har inspektörerna tagit upp detta återkommande kritikområde med koncernledningen. Inspektörerna ser allvarligt på att samma kritikpunkt återkommer trots att detta område tidigare kritiserats av Skolverket.

Sammanfattningsvis bedömer inspektörerna att Kunskapsskolans styrning och ledning är godtagbar men att de administrativa rutinerna för betygssättning behöver utvecklas. När det gäller kvalitetsredovisningen saknar denna en redogörelse för vilka åtgärder skolan avser att vidta om målen inte uppnåtts.

6. Tillgång till utbildning och omsorg

Lika tillgång till utbildning, oberoende av kön, geografisk hemvist samt sociala och ekonomiska förhållanden, är en grundprincip för skolväsendet. En fristående skola skall vara öppen för alla barn och ungdomar som har rätt till utbildning i motsvarande skolform i det offentliga skolväsendet.

Granskningen gäller om det finns tillgång till utbildning i den omfattning och med den valfrihet som förutsätts i skollagens bestämmelser. Även principerna för intagning och informationen om möjligheter till utbildning behandlas.

Kunskapsskolan är öppen för alla. De principer för antagning som tillämpas är anmälningsdatum och syskonförtur. Skolan tar inte ut några avgifter för undervisning, material eller mat.

Kunskapsskolan har inga elever som läser svenska som andraspråk eller har begärt modersmålsundervisning. Språkval erbjuds i spanska, franska och tyska. Skolan har inga elever med anpassad studiegång. I årskurs 9 finns en särskild undervisningsgrupp i engelska.

I samband med inspektionen har rektorn överlämnat en timplan där det övergripande anges hur den garanterade undervisningstiden läggs ut skolåren 6-9.

Enligt denna får eleverna ut sin garanterade undervisningstid. Av dokumentet framgår vidare att tidsstyrningen inte är avgörande för undervisningens upp-
läggning eftersom skolans koncept innebär att organisationen skall styras av
individuellt formade mål.

Under tre så kallade "Personliga veckor" varje läsår har eleverna möjlighet att
"jobba ikapp", fördjupa sig eller ha praktisk arbetslivsorientering (prao). Enligt
rektorn brukar alla elever i årskurserna 6 och 7 utnyttja möjligheten till prao
medan det är mindre vanligt att de äldre eleverna gör det.

Något som uttryckligen kallas elevens val finns inte på Kunskapsskolan. Där-
emot uppger de intervjuade eleverna att de med det upplägg som finns själva
kan välja att fördjupa och bredda sig inom de ordinarie ämnena. Enligt rektorn
kan eleverna, förutom via de möjligheter som ges inom stegämnena och kurser,
också fördjupa sig under de personliga veckorna. Dessa planeras i samråd mel-
lan handledare och elev och kan även innebära viss fördjupning i praktisk-
estetiska ämnen även om denna möjlighet begränsas av skolans bristande till-
gång till lokaler och utrustning.

Under två dagar per termin erbjuds eleverna hemstudiedagar, oftast i samband
med kursavslut då eleven har möjlighet att lösa en uppgift i hemmet. Oftast ges
alla elever inom en årskurs en gemensam uppgift som sedan redovisas i skolan
men det kan också förekomma individuella uppgifter där handledaren planerar
tillsammans med en enskild elev. De elever som har svårt att ta eget ansvar stöt-
tas och följs upp extra noggrant.

Flera av de elever som inspektörerna talat med tror att de elever som går i
kommunala skolor får mer av och även lär sig mer i de praktisk-estetiska ämne-
na. Även en del av de intervjuade lärarna menar att det mer praktiska arbetet är
skolans svaghet eftersom det blir svårt att kontinuerligt stimulera olika sinnen.
Förutom den undervisning som erbjuds i Falun försöker lärarna kompensera
detta genom att ge olika hemuppgifter. De intervjuade föräldrarna är däremot
inte bekymrade för det sätt som skolan organiserar undervisningen i de prak-
tisk-estetiska ämnena. Dessutom menar de att detta är något som har utvecklats
till det bättre under de år som skolan har funnits.

Lärarna på Kunskapsgården ansvarar för undervisningen under den vecka varje
termin då eleverna är i Falun. Det enda undantaget är att respektive Kunskaps-
skola har egna NO-lärare som förutom undervisningen i Enköping även ansva-
rar för laborationerna inom de naturvetenskapliga ämnena på Kunskapsgården.
De personliga handledarna följer med till Falun och deltar i de olika aktiviteterna
och i slutet av veckan gör lärarna en gemensam utvärdering. Diskussioner
förs även kring varje elevs prestation. I praktiken har lärarna från Falun och
Enköping därmed ett delat ansvar för undervisningens genomförande eftersom
de personliga handledarna ansvarar för förarbete, efterarbete och betygssätt-
ning.

Inspektörerna konstaterar att det sätt som de praktisk-estetiska ämnena organi-
seras på är problematiskt. Enligt Lpo 94 skall skolans arbete "inriktas på att ge
utrymme för olika kunskapsformer och att skapa ett lärande där dessa former
balanseras och blir till en helhet". Utifrån denna utgångspunkt delar inspektö-
rerna de kritiska synpunkter som förts fram från personal om svårigheten att

kontinuerligt stimulera olika sinnen och finner att detta är ett angeläget utvecklingsområde. För att kompensera dessa kontinuitetsbrister har lärarna uppgivit att de ger hemuppgifter. Även om ambitionen är god kan detta dock leda till att elevernas lärande i alltför hög grad avgörs av föräldrarnas erfarenhet och kunskap. Det är inte heller möjligt att överlåta till elevernas målsmän att bedöma elevernas färdigheter eftersom detta skulle strida mot skolförfattningarna. Vidare finns det en liknande problematik när det gäller hur elevernas kunskaper inom de praktisk-estetiska ämnena värderas. De personliga handledarna som ansvarar för betygssättningen saknar ämnesbehörighet. Av inspektionen har det vidare framgått att ingen av lärarna på Kunskapsgården i Falun, förutom en som har förskollärarutbildning, har lärarbehörighet (se rubriken Resurser nedan).

Överlag upplever föräldrarna att skolan är bra på att informera via loggböcker, utvecklingssamtal, e-post, telefonsamtal och webben. Föräldrarna tycker också att de snabbt får information om något särskilt har hänt.

Sammanfattningsvis bedömer inspektörerna att den utbildning som erbjuds av Kunskapsskolan i Enköping ges i den omfattning och med den valfrihet som anges i de statliga bestämmelserna. Inspektörerna bedömer dock, som också tidigare påpekats, att verksamheten behöver utvecklas så att eleverna ges ökade möjligheter att kontinuerligt utöva ämnen med praktisk-estetisk karaktär.

7. Resurser

Huvudmannen och skolans ledning beslutar hur och med vilka resurser utbildningen skall genomföras för att de lärande skall nå målen för utbildningen. I skollagen finns dock bestämmelser om några viktiga förutsättningar för att säkra kvaliteten i utbildningen. Dessa avser främst krav på personalens kompetens, tillgång till ändamålsenliga lokaler, läromedel och annan utrustning som behövs för en tidsenlig utbildning. Utbildningen skall vara avgiftsfri.

Vid inspektionen granskas dessa och andra förutsättningar för att bedriva en utbildning av god kvalitet. Även skolans ekonomiska stabilitet och de långsiktiga förutsättningarna för verksamheten behandlas.

Registerkontroll utförs på nyanställd personal. Med undantag av ämnena bild och musik har lärarna på Kunskapsskolan i Enköping behörighet för de ämnen de huvudsakligen undervisar i. När det gäller lärarna på Kunskapsgården saknar däremot samtliga, förutom en som har förskollärarutbildning, lärarutbildning. Rektorn för Kunskapsgården har uppgivit att hon återkommande har försökt att rekrytera behöriga lärare men då detta inte varit möjligt anställt personer med tidigare erfarenhet med relevans för de ämnen de undervisar i. Ett skäl som angivits till svårigheten att rekrytera behöriga lärare är att de tackat nej när de fått klart för sig att det inte blir någon kontinuitet i kontakten med eleverna. Inspektörerna förutsätter att huvudmannen även fortsättningsvis kommer att bedriva ett aktivt rekryteringsarbete så att elevers rätt till en god utbildning inte åsidosätts. Inspektörerna förutsätter vidare att huvudmannen, om nödvändigt, förändrar och utvecklar verksamheten så att det blir möjligt att få tag i behöriga lärare.

När det gäller personalens kompetensförsörjning finns det en tanke om att detta i hög grad skall tillgodoses inom koncernen, bland annat genom utbyte mel-

lan de olika skolorna. Samtidigt som personalen uppskattar möjligheten att få vara delaktig och därmed kunna påverka hela företagets verksamhet har det i intervjuerna uttryckts önskemål om större möjligheter till extern eller mer individuellt riktad kompetensutveckling. Av fortbildningsplanen framgår att fokus de första åren har varit att få igång skolans verksamhet och att man därför inte har prioriterat personalens fortbildning. Under höstterminen 2003 inleddes emellertid ett arbete för att söka EU-bidrag för detta ändamål.

Enligt koncernens resultatredovisning för perioden den 1 juli 2002 till den 30 juni 2003 fanns det ett underskott på 30 Mkr. Den sammanlagda omsättningen var 313 Mkr. Delårsrapporten från den 1 juli 2003 till den 29 februari 2004 visade ett resultat på -3,7 Mkr.

Enligt rektorn har Kunskapsskolan i Enköping hittills haft ett "överintag" av elever. Vårterminen 2004 lämnar 84 elever årskurs 9 varefter lika många börjar årskurs 6 när höstterminen börjar. Detta innebär att det totala elevunderlaget kommer att vara detsamma som under innevarande läsår. Ambitionen på sikt är dock att minska det totala elevantalet med 30 till sammanlagt 320 eftersom lokalerna där sätter en naturlig gräns, enligt rektorn. En av de intervjuade elevgrupperna tycker att överintaget blir särskilt märkbart när de åker till Kunskapsgården i Falun eftersom lokalerna då är för små i förhållande till antal elever.

Rektorn tycker att skolans organisation ger stora möjligheter att fördela resurserna efter enskilda elevers behov. Utifrån den budget som skolan tilldelats beslutar rektorn hur medlen skall fördelas inom skolan. Kvalitetsredovisningen och enkätresultat ligger till grund för dessa beslut. Vidare har den personliga handledaren ett särskilt ansvar för att varje elev får det stöd som denne behöver.

Av kvalitetsredovisningen för år 2003 framgår att lärarna är nöjda med arbets sättet och pedagogiken. Däremot konstateras att personalens arbetsbelastning uppfattas som hög och att det finns för dålig tillgång till hjälpmedel och resurser. Endast hälften av eleverna tycker, enligt kvalitetsredovisningen, att skolans tillgång till litteratur och datorer är tillräcklig. Av Enköping kommuns årliga enkätundersökning från 2004 framgår vidare att Kunskapsskolans elever är mindre nöjda med uppehållsrum, skolbibliotek och skolgården än vad eleverna i de kommunala skolorna är. Däremot är Kunskapsskolans elever mer nöjda än eleverna i de kommunala skolorna med undervisningslokalerna. Inspektörerna bedömer att Kunskapsskolan har tillgång till fina lokaler men att det finns en begränsad tillgång till litteratur och utrustning.

Sammanfattningsvis bedömer inspektörerna att Kunskapsskolan har långsiktiga förutsättningar att driva verksamhet. Inspektörerna bedömer dock att huvudmannen behöver vidta åtgärder när det gäller den bristande tillgången till behöriga lärare inom de praktisk-estetiska ämnena så att elevers rätt till en god utbildning inte åsidosätts.

Sammanfattande bedömning

Inspektörerna bedömer sammantaget att utbildningen vid Kunskapsskolan håller en hög kvalitet. Det är positivt att eleverna känner till målen för sin utbildning och att de, utifrån sina förutsättningar, kan påverka och ta ansvar för sitt lärande. Inspektörerna konstaterar också att såväl elever, föräldrar och personal huvudsakligen talar uppskattande om skolan.

Inom följande områden finns det behov av förbättringsinsatser:

- arbetet mot kränkande behandling,
- säkerställande av att betygssättningen sker på ett likvärdigt sätt,
- undervisningen i praktisk-estetiska ämnen,
- rekrytering av behöriga lärare inom de praktisk-estetiska ämnena samt
- administrativa rutiner runt betygssättning.

Det finns också sådana brister i verksamheten att författningarnas krav inte uppfylls. Bristerna inom nedan angivna områden skall snarast åtgärdas.

- Kvalitetsredovisningen saknar redogörelse för vilka åtgärder skolan avser att vidta om målen inte uppnåtts (3 § förordning om kvalitetsredovisning inom skolväsendet).

Datum	Ort
2004-10-08	Stockholm

Andreas Bergh
Monica Norberg